

Afgjort den 27. maj 2010

122

Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling. København, den 16. april 2010.

- a. Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udvikling anmoder om Finansudvalgets tilslutning til at afholde udgifter til opstart af ESS Data Management Centre på Københavns Universitet, til danske forskeres deltagelse i forprojekter, der indgår i ”ESS Design Update processen” samt udgifter til det danske ESS-sekretariat og sekretariatets deltagelse i det fremtidige ESS-samarbejde. Endvidere anmodes om finansudvalgets tilslutning til, at Forsknings- og Innovationsstyrelsen køber aktier for ca. 40.000 kr. i det ESS-selskab, som det svenske undervisningsministerium etablerer i foråret 2010.

Udgiften til disse aktiviteter forventes at beløbe sig til 40,0 mio. kr., der skal disponeres i 2010 til aktiviteter i 2010 - 2012. Udgiften vil blive afholdt af midler under § 19.41.14. Pulje til forskningsinfrastruktur.

Gennem flere år har europæiske forskningsmiljøer drøftet beliggenheden af forskningsfaciliteten ESS. ESS er en forskningsfacilitet, der gør det muligt at undersøge materialer og materialeprøver på atomart niveau ved at bestråle dem med et stort antal neutroner. De samlede konstruktionsomkostninger for ESS forventes at andrage ca. 10,4 – 11,2 mia. kr. (2008 priser). Det danske bidrag til konstruktionen forventes at udgøre 12,5 pct. heraf svarende til ca. 1,3 mia. kr. Finansieringen af det danske bidrag til konstruktionen af ESS søges finansieret fra 2013 gennem en særskilt bevilling på finansloven. Udgiften til ESS Data Management Center samt de danske forprojekter, der godkendes af ESS Scandinavia til at indgå i ”ESS Design Update processen”, er en del af det samlede danske bidrag til ESS. Disse udgifter vil derfor indgå som en del af Danmarks samlede bidrag på 12,5 procent.

- b. Med en placering af ESS i Lund og ESS's Data Management Centre i København vil Norden få sin første større fælleseuropæiske facilitet, som vil komme til at beskæftige omkring 400 permanente forskere og have en yderligere gennemstrømning på 2.000-5.000 besøgende forskere hvert år.

Fra svensk side har man i en årrække søgt at få etableret ESS i tæt samarbejde med Danmark. På den baggrund underskrev videnskabsministeren den 3. april 2009 en fælleserklæring med Sveriges undervisningsminister om et dansk-svensk værtskab af ESS. Inden aftalen blev indgået, blev spørgsmålet om et dansk medværtskab drøftet med videnskabsordførerne blandt globaliseringsaftalens partier, som alle erklærede sig indforståede med, at Danmark søgte at blive medvært af ESS. Den dansk-svenske aftale indebærer, at ESS etableres som et Øresundsprojekt, og at ESS etablerer et data- og softwarecenter ved Københavns Universitet, og at Danmark skal bidrage med 12,5 procent af de samlede konstruktions-

omkostninger for ESS. Sverige har over for de europæiske lande garanteret, at de nordiske og baltiske værtslande tilsammen vil betale 50 procent af konstruktionsomkostningerne. Herudover har Sverige i de afsluttende forhandlinger tilkendegivet, at hvis de store europæiske lande bidrager med 35 procent af konstruktionsomkostningerne, så vil Sverige garantere betalingen af de resterende 15 procent af konstruktionsomkostningerne. Som det er tilfældet ved etableringen af tilsvarende europæiske forskningsinfrastrukturer, fastlægges de enkelte landes bidrag til de fremtidige driftsomkostninger først i forbindelse med, at der indgås en forpligtende aftale om den endelige konstruktion af ESS.

Blandt de europæiske lande er der i løbet af foråret og sommeren 2009 opnået enighed om Øresundsregionen som fremtidig lokalitet for ESS. Det er målet, at der inden for de nærmeste to til tre år kan indgås forpligtende aftaler med de interesserede europæiske lande om deltagelse i konstruktionen af ESS. De deltagende europæiske lande har besluttet at påbegynde en ”ESS Design Update proces” i perioden 2010 – 2012, der skal fastlægge det tekniske og videnskabelige design af ESS samt det endelige budget for konstruktion og drift af ESS. Herefter træffes den endelige beslutning om etableringen af ESS, og de enkelte landes bidrag til ESS. Foruden Danmark og Sverige deltager Norge, Frankrig, Tyskland, Italien, Polen, Schweiz, Spanien, Estland Letland, Litauen, Island og Ungarn i det forberedende ESS-arbejde.

Det hidtidige ESS-arbejde har været organiseret inden for rammerne af Lunds Universitet. Fremover vil der være behov for at etablere en juridisk kompetent ramme om det fremtidige ESS-arbejde. Den svenske stat etablerer derfor et aktieselskab, under svensk selskabslovgivning, som får ansvaret for den ESS-organisation, der er under opbygning i Lund, og som blandt andet skal gennemføre ”ESS Design Update processen”.

Danmark vil som medvært kunne købe omkring en fjerdedel af aktierne i selskabet (svarende til den danske andel i det samlede dansk-svenske bidrag til ESS), og vil besætte tre ud af ESS-selskabets otte bestyrelsesposter. ESS-selskabet er endnu ikke etableret. Fra svensk side har man udarbejdet vedlagte udkast til ”bolagsordning”, der er selskabets stiftende dokument. Samtidig har man fra svensk side skriftligt erklæret, at der indarbejdes regler om mindretalsbeskyttelse i vedtægter (og lignende), som sikrer dansk indflydelse på afgørende beslutninger i ESS-selskabet, herunder f.eks. udvidelse af ejerkreds, låneoptagelse og ansættelse af selskabets direktion. Endvidere har man fra svensk side erklæret, at selskabet er uden gæld eller andre eksterne forpligtelser, som Danmark påtager sig medansvar for ved køb af aktier i selskabet. Endeligt forudsættes det, at kammeradvokaten gennemgår selskabets stiftende dokumenter, og på den baggrund kan anbefale købet af aktier i ESS-selskabet.

Af de 40,0 mio. kr. anvendes 22,5 mio. kr. til udvikling af ESS Data Management Center på Københavns Universitet. Datacentret skal sikre opbygningen af computerfaciliteter, som er nødvendige for ”ESS Design Update processen”. Herudover skal centret også være ansvarlig for simulering af målinger til ESS. Centret skal etableres på baggrund af en skriftlig anmodning fra ESS Scandinavia, der skal beskrive, hvilke aktiviteter centret skal varetage. En sådan anmodning foreligger endnu ikke i endelig form. For det andet anvendes 13,5 mio. kr. til danske forskeres deltagelse i forprojekter, der indgår i hele ”ESS Design Update processen”. Formålet er blandt andet at styrke mulighederne for, at danske virksomheder og forskningsinstitutioner kan bidrage til den egentlige opbygning af ESS. Midlerne udmøntes af videnskabsministeren på baggrund af forskningsfaglig rådgivning fra en videnskabelig ESS-rådgivningsgruppe.

For det tredje skal midlerne dække udgifter til etablering af et dansk ESS sekretariat, der etableres i Forsknings- og Innovationsstyrelsen, som skal sikre en effektiv koordinering af den danske ESS indsats. ESS-sekretariatet skal repræsentere Danmark ved de fremtidige forhandlinger mellem det dansk-svenske ESS-værtskab og de øvrige europæiske lande. Endvidere har sekretariatet til opgave at sikre kontakten til forskere og forskningsinstitutioner i Danmark samt virksomheder, myndigheder og andre interessenter, der har interesse i opbygningen af ESS i Øresundsregionen. Udgifterne i 2010 til ESS-

sekretariatet samt sekretariatets deltagelse i det igangværende ESS-samarbejde vil andrage 4,0 mio. kr., heraf lønudgifter på 2,0 mio. kr.

De 40,0 mio. kr. der søges tilslutning til i dette aktstykke, vil blive afholdt af midler under § 19.41.14. Pulje til forskningsinfrastruktur, der stammer fra aftale om udmøntning af globaliseringspuljen. Partierne bag globaliseringsaftalen er orienteret om forelæggelsen af dette aktstykke.

Tabel 1 viser de samlede forventede opstartsudgifter

Tabel 1. ESS- opstartsudgifter i 2010		<i>Mio. kr.</i>
Data management center		22,5
Forprojekter		13,5
ESS-sekretariat		4,0
- Lønudgifter		2,0
- Øvrige udgifter		2,0
I alt		40,0

Dispositionen kan i 2010 specificeres således på under- og standardkonti:

§ 19.11.03.	Forsknings- og Innovationsstyrelsen		
	10. Almindelig virksomhed		
	18. Lønninger		2,0 mio. kr.
	22. Andre ordinære driftsomkostninger		2,0 mio. kr.
§ 19.15.03.	Internationalt forskningssamarbejde		
	16. Danmarks bidrag til etablering af European Spallation Source (ESS) (ny underkonto)		
	46. Tilskud til anden virksomhed		36,0 mio. kr.
§ 19.41.14.	Pulje til forskningsinfrastruktur		
	10. Pulje til forskningsinfrastruktur		
	46. Tilskud til anden virksomhed		-40,0 mio. kr.

c. Aktstykket forelægges nu, da der er et påtrængende behov for at få igangsat de danske ESS-forprojekter. Deltagelsen i disse forprojekter vurderes at have afgørende betydning for, at danske forskere og virksomheder kan bidrage til den egentlige konstruktion af ESS. Fra svensk side har man allerede igangsat "ESS Design Update processen".

d. - - -

e. Under henvisning til ovenstående anmodes om Finansudvalgets tilslutning til at afholde udgifter til opstart af ESS Data Management Centre på Københavns Universitet, danske forskeres deltagelse i "ESS Design Update processen" samt udgifter til det danske ESS-sekretariat, således at der på forslag til lov om tillægsbevilling for 2010 opføres følgende:

§ 19.11.03.	Forsknings- og Innovationsstyrelsen (<i>Driftsbev.</i>)	Udgift 4,0 mio. kr.
§ 19.15.03.	Internationalt samarbejde (<i>Reservationsbev.</i>)	36,0 mio. kr.
§ 19.41.14.	Pulje til forskningsinfrastruktur (<i>Reservationsbev.</i>)	-40,0 mio. kr.

Endvidere anmodes om Finansudvalgets tilslutning til, at Forsknings- og Innovationsstyrelsen køber aktier for ca. 40.000 kr. i det ESS-selskab, som det svenske undervisningsministerium etablerer i foråret 2010.

f. Finansministeriets tilslutning foreligger.

København, den 16. april 2010

CHARLOTTE SAHL-MADSEN

/ Hans Müller Pedersen

Til Finansudvalget.

Tiltrådt af et flertal i Finansudvalget den 27-05-2010 (udvalget med undtagelse af Enhedslistens medlem, der stemte imod andragendet). Enhedslistens medlem af udvalget stemmer bl.a. imod aktstykket, fordi der endnu ikke er lavet en egentlig miljøvurdering af projektet, og EL finder dette bekymrende. Desuden er der ifølge svenske forskere meget usikkerhed om økonomien og Danmarks andel kan derfor risikere at stige til flere milliarder.